Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-בעטראג בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין פעסט וואיטצנער בולוואר נומ' 29
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייםאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטוואָך אונד פרייטאג.
אונד קאָסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר' ע' וו'
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר' ע' וו'
פיערטעליעהר. 2 גולד. 75 קר' ע' וו'

Nr. 93, דרייצעהנטער יאהרגאנג | פעסט, פרייטאג יז אב ה.תרמ"א. | Pest, den 12. August 1881.

פאָרטדויערנדע יודען-העטצערייען אין דייטשלאנד אונד רוסלאנד.

דיא היער זייט פאָרגעסטערן אים בערלין איינגעטראָפפענען דעפעשען לאססען עס לײדער צו דײטליך ערקעננען, דאס זיך אונזערע פײנדע אין דײטשלאנד ניכט מעהר מיט דעם בלאָססען שימפפען אונד העטצען מיט וואָרטען בעגניגען, זאָנדערן זיך עבענזאָ וויא אין רוסלאנד טהעטליך אן דען יודען פערגרײפען. דער הויפט-בעצירק דער יודען-העטצערײען אין נאָרד-פרייסען איזט יעטצט דאס זאָגענאננטע הינטער-פאָממערן, וועלכעס אן דער אָסט-זעע צווישען דאנציג אונד שטעטטין ליעגט. — אין דעם אָרטע שיעבעלביין (אין הינטער-פאָממערן אן דער אײזענבאהן צווישען דאנציג אונד שטעטטין) בראך זאָננטאג אבענדס אײנע ניכט אונבעדײטענדע יודען-פערפאָלגונג אוים. אן דעם ערוועהנטען טאגע געגען האלב אכט אוהר אבענדס וואורדע נעמליך אין שיעבעלביין אין בעזאָפפענער, דער אויף דער שטראסע „העפּ! העפּ!" געשריען, פאָן דער פאָליצײא פערהאפטעט. („העפּ! העפּ!" איזט אײן שפאָטט-רוף געגען דיא יודען, וויא היער אין אונגארן דאס וואָרט „שידוי-בידוי".) זאָפאָרט ראָטטעטען זיך געגען 100 מענשען פאָר דעם שטאדטהויזע צוזאממען אונד פערלאנגטען אונטער לערם אונד געהייל דיא פרײלאססונג דעם פערהאפטעטען. אלס מאן דיעזעם פערלאנגען ניכט נאכגעגעבען, אונד זאָגאר פאָליצײא אונד שאנדארמען מיט איהרען וואפפען געגען דאס אנגעזאממעלטע פאָלק אײנשריטטען, ריססען דיא קראוואלל-מאכער דאס פפלאסטער אויף אונד וואַרפען דיא שטײנע אן דיא פענסטער דעם שטאדט-הויזעס, וועלכע אין פאָלגע דעססען גענצליך צערטרוממערט וואורדען. —

זאָדאנן צאָג דאס געזינדעל מיט לערם אונד געזאנג אויף דען מארקט-פלאטץ, ריס אויך היער דאס פפלאסטער אויף אונד וואַרף דיא שטײנע אין דיא פענסטער יידישער הייזער. דיא טהירען דער יידישען געוועלבע וואורדען מיט ברעכ-שטאנגען אונד האקען צערטרוממערט. דיא יידישען בעוואָהנער פליכטעטען זיך אויף דיא באָדען אָדער צו דען כריסטליכען נאכבארען. דאס געזינדעל דראנג אין דיא הייזער איין אונד צערטרוממערטע אללעס, וואס עס נור צערטרוממערן קאָננטע. דיא וואארען וואורדען אוים דען געוועלבען הערויסגעשלעפפט אונד דער גאנצע מארקטפלאטץ וואר פאָן מאנופאקטור-וואארען בעדעקט. נאמענטליך אים הויזע דעם בראווען יודען יאקאָבוס האט דאס געזינדעל נאר צו ארג געווירטהשאפטעט. נאכדעם היער פיעלעס געפליגדערט אונד געראובט וואורדע, צינדעטע מאן אויך אין פאס שפיריטוס אן, אום דאס הויז אין בראנד צו זעטצען. גליקליכערווייזע וואורדע דאס פייער געדעמפפט.

ביא צוייא אלטען לייטען האבען דיא באָזוויכטע זעממטליכע מאָבעל צערשלאגען. דיא לייטע וואורדען אים דען קעללערן געצאָגען אונד מיסהאנדעלט. דיא מאכט דער פאָליצײא געגען דיעזעס רויב-געזינדעל וואר ניכט מעהר הינרייכענד, דא דיא באנדע אינצווישען אויף 1000 מאנן הערנאנגעוואכסען וואר. אין דען שטראסען-רינגען פלאָססען דער אויסגעגאָססענע בראנטווײן, אָל אונד פעטראָלעאום. דיא אויף דיא שטראסע געוואָרפענען וואארען וואורדען פאָן דען ביערנ-ווייבערן געראובט, דיא אללעס נאך הויזע טרוגען.

ערסט געגען האלב צוואָלף איהר נאכטס, נאכדעם דיא יודען דרייטהאלב שטונדען בערויבט, אויסגעפליגדערט אונד מיסהאנדעלט וואורדען, קאמען סאָלדאטען הערבייא. דיא סאָלדאטען גינגען נון מיט אויפגעפפלאנצטען שפיעסען פאָר אונד דרענגטען דיא אונרוהע-שטיפטער צוריק. איינער דער רעדעלס-פיהרער וואורדע דורך איינען שטיך פערוואונדעט — אונד ערסט זאָ קאָננטע, פאָרלײפיג דיא רוהע הערגעשטעללט ווערדען.

ביז מאָנטאג מאָרגענס וואורדען אין שיעבעלביין 19 פערזאָנען פערהאפטעט. פאָר דען געוואָלבען וואורדען וואכען אויפגעשטעללט. עס וואורדע זאָפאָרט אן דען שטאאטס-אנוואלט אונד אן דען רעגיערונגס-פרעזידענטען טעלעגראפירט. דער אנגעריכטעטע שאדען ווירד אויף 120000 טהאלער געשעטצט. דער זאָגענאננטע קריעגער-פעראיין אין שיעבעלביין פערבאנד זיך נון מיט דער פאָליצײא, אום יעדע נייע אונרוהע צו פערהינדערן. מאן האט יעטצט געווייססערמאסען איבער שיעבעלביין דען בעלאגערונגס-צושטאנד פערהענגט. עס דירפען אויף דען גאססען קיינע דרייא מענשען בייזאממען שטעהען. —

איך אים אנדערען אָרטשאפטען הינטער-פאָממערנס ווערדען יודען-העטצען געמעלדעט. — זעממטליכע ליבעראלע דײטשע צייטונגען ריכטען אן ביסמארק דיא פראגע: אָב עס דענן ווירקליך ניכט אין זיינער מאכט ליעגט, דיעזעם אבשייליכען טרייבען דער דײטשען יודען-פיינדע, וועלכעס איינע שמאך אונד שאנדע פיר גאנץ דײטשלאנד איזט, איין ענדע צו מאכען! —

נון, קאָננען — קאָננטע שאָן ביסמארק דעם יודענפיינדליכען טרייבען אין דײטשלאנד איין ענדע מאכען, אבער עס פעהלט היעצו לײדער אן גוטעם ווילל. נאכדעם יעטצט דיא זאָגענאננטע ליבעראלע פארטייא אין דײטשלאנד געגען ביסמארק איזט, אונד נאכדעם דיא מייסטען יודען דײטשלאנדס עבען צו דער ליבעראלען פארטייא געהאָרען, זאָ געהאָרט ביסמארק זעלבער צו דען געגנערן דער יודען. אללע אנטי-סעמיטען בעטראכטען דען פירסטען ביסמארק אלס איהרען מיטפערבינדעטען, דער עס גערנע זיעהט, ווענן מאן דיא שטאָלצען יודען שלאָגט. אונד ווייס גאָטט, וויא ווייט עס נאָך מיט דען יודען-העטצערײען אין דײטשלאנד קאָממען ווערדע!

דיא אים רוסלאנד איינגעטראָפפענען דעפעשען מעלדען עבענפאללס פאָן איינער אנדערערען יודענהעטצע אין זיד-רוסלאנד אין דער נעהע פאָן קיעוו. איבער דיא יודען-פערפאָלגונג אין נ י ע ש ה י ן האבען וויר בערייטס אים פאָריגען בלאטטע בעריכטעט. דיא יודען-פערפאָלגונג דויערטע דאָרט לענגער אלס 24 שטונדען. דאס מיליטער מוסטע צור הערשטעללונג דער רוהע אונד אָרדנונג פאָן דען וואפפען געברויך מאכען, וואָבייא איינע גראָססע אנצאהל פאָן פערזאָנען געטאָדטעט אונד פערוואונדעט וואורדע. איבער איינען אנדערען בלוטיגען קאמפף צווישען דען סאָלדאטען אונד דען יודען-פערפאָלגערן אין באָריספאָל (עבענפאללס בייא קיעוו) מעלדען דיא נייעסטען דעפעשען פאָלגענדעס: נאכדעם אללע יידישען הייזער געפליגדערט, דיא סינאגאָגע צערשטאָרט, דיא ווירטהסהייזער פערוויסטעט אונד אינהאלט דער פאססער טהיילס אויסגעזאָפפען, טהיילס אויסגעגאָססען וואר, מאכטען דיא אונרוהע-שטיפטער אנגריפפע אויף דאס פאָסט-שטאציאָנס-געביידע. דער אנגריפף אויף דיא פאָסט-שטאציאָן וואורדע וואָהל צוריקגעשלאגען, אבער דאס איינגענטהום דער סאָלדאטען וואורדע פאָן דעם פליגדערנדען געזינדעל פערניכטעט. צולעטצט, בעוואפפנעטע זיך דאס געזינדעל מיט האקען, אייזערנען גאבעלן אונד מעססערן אונד דראנג אין דען שפיריטוס-קעללער דעם יודען ווילדשור איין. דער בראנטוויין פלאָס אין שטראָמען. דיא בויערן זאממט וויבערן אונד קינדערן זאָפפען, זאָ פיעל זיא נור קאָננטען, זאָ דאס זיא ניכט מעהר מענשען, זאָנדערן ווילדען טהיערען גליכען. דאס בעזאָפפענע געזינדעל שריע יעטצט: „נאכדעם וויר דען יודען איהר איינגענטהום צערשטאָרט האבען, וואָללען וויר דיא יודען זעלבער ניעדערשלאכטען." דיא מאכט דער סאָלדאטען וואר היער עבענפאללס ניכט הינרייכענד, אום דיא ווילדען צו בענדיגען. אומזאָנסט פערזוכטע דער פאָליצײא-קאָממיססער, דיא לײטע צו בעשוויכטיגען: דער אָפפיציער דער שאנדארמען וואורדע פאָם פפערדע געשלאגען אונד מעהרערע קאָזאקען וואורדען דורך שטיינווירפע פערוואונדעט. דער קאָממיססער זעלבער וואורדע דורך איינען היעב טאָדטליך געטראָפפען. דיא סאָלדאטען דראהטען, פאָן איהרען וואפפען געברויך צו מאכען: יא, זיא האבען זאָגאר שיססע אין דיא לופט אבגעפייערט, אום דאס פאָלק איינצושיכטערן; דאָך אללעס האלף ניכט, דאס געזינדעל לאכטע נאָך ווענען דיעזער דראָהונג. ענדליך וואורדע דאס קאָממאנדאָ געגעבען, שארף צו שיעססען. וואָדורך צווייא זאָפאָרט געטאָדטעט אונד פינף טאָדטליך פערוואונדעט וואורדען. אלס נון דאס געזינדעל זאה, דאס דיא סאָלדאטען גאנץ ערנסט פאָרגעהען, וואר עס צוריקגעוויכען אונד וואורדע דאנן פאָן דען מיט איהרען וואפפען איינהויענדען קאָזאקען גענצליך צערשטרייט. מאן טעלעגראפירטע נאָך קיעוו אום פערשטערקונג דעם פאָרהאנדענען מיליטערס, וועלכע אויך טאגס דאראויף דאָרט איינגעטראָפפען וואר.

זאָ זיעהט עס לײדער מיט דען טרויריגען צושטענדען דער יודען אין דײטשלאנד אונד אין רוסלאנד אוים. וואהרליך! בעדענקט מאן דיא לאגע אין רוסלאנד אים אללגעמיינען, זאָ קאנן מאן דער רוסישען רעגיערונג אים דעם טרייבען דער יודען-פיינדע ניכט איינמאל איינען פאָרוואורף מאכען. וואָ דער קאיזער זעלבסט קיינע שטונדע זיינעס לעבענס זיכער איזט, דא קאנן מאן ווירקליך פיר דיא יודענהייט קיינע זיכערהייט פערלאנגען. אללײן אין דײטשלאנד, וואָ דער דײטשע קאיזער אונד פירסט ביסמארק נור איינען ערנסטען אונוויללען געגען דיא יודען-פיינדע צו צייגען ברויכטען, אום אלל' דען בעדויערליכען אויסשרייטונגען איין ענדע צו מאכען, דא מיססען זאָלכע פאָרפאללע דאָפפעלט עמפּאָרען. אין דײטשלאנד איזט עס ביסמארק זעלבסט, וועלכער דיא רעוואָלוציאָן געגען דיא יודען בעגינסטיגט.

איינע הייטיגע בערלינער דעפעשע מעלדעט: אים פאָממערן אונד וועסט-פרייסען ווערדען בריעפע אן דיא דײטשען דעפוטירטען אין בערלין געריכטעט, אין וועלכען וועגען דער יודען-פערפאָלגונג דיא הילפע דעם דײטשען קאיזערס אונד דעם פרייסישען לאנדטאגעס אנגערופען ווירד. דער דײטשע קאיזער אָרדנעטע דיא שטרענגסטע אונטערזוכונג אן.

דאס הייטיגע „פעסטער זשורנאל" ברינגט רוסישע דעפעשען, וועלכע איבער דיא נייע יודען-פערפאָלגונגען אין זיד-רוסלאנד נאָך פאָלגענדעס בעריכטען: אין באָריספאָל וואורדען

בער דיא געזונדהייט דעם פֿערזיכערטען אויסשטעלל-טען, דאס אונמאָגליך] איבערזעהען קאָננטען. נון וואורדע גענען ביידע אַרצטע איין פראָצעס וועגען אויסשטעללונג איינעס פֿאלשען צייגניססעס אנגע-שטרענגט. אין דער ערסטען אינשטאנץ ערהיעלט דר׳ קליין איין יאהר אונד דר׳ ריעם דרייא מאָנאטע קערקער-שטראפֿע. זיא אפפעללירטען. דיא צווייטע אינשטאנץ פֿעראורטהיילטע דר׳קליין צו דרייא מאָ-נאטען אונד דר׳ ריעם נור צו 100 גולדען שטראפֿע. זיא אפפעללירטען ווידער. דא פֿעראורטהיילטע דיא דריטטע אינשטאנץ דר׳ קליין צו דרייא מאָנא-טען אונד דר׳ ריעם צו איינעם מאָנאטע קערקער-שטראפֿע.

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען, דערען פרענומעראציאָנס-טערמין אם 15. אויגוסט 1881 צו ענדע געהט (וואס נאנין דייטליך אויף איהרער „אדרעס-שלייפֿע“ אנגעצייגט איזט), איהרע פרענומעראציאָן צו ערנייערן, דאמיט דיא פֿערזענדונג דער בלעט-טער קיינע שטאָרונג ערליידע.

בריעפֿע דער רעדאקציאָן.

העררן עמאנועל ראָזנער אין מונקאטש: עס פֿרייט אונס זעהר, דאס אונזערע נייע היסטאָרישע ערצעהלונג „אויס איינער אונטערגעגאנגענען וועלט“ פֿאָן זאָלך׳ פֿערשטענדיגען מעננערן מיט זאָלכער אויפֿמערקזאמקייט געלעזען ווירד. אויף איהרע בעמערקונג וואללען וויר איהנען פֿאָלגענדעס אנטוואָרטען: וויר ריכטען אונס נאך שטרענג וויססענ-שאפֿטליכער געשיכטס-פֿאָרשונג, אונד נאך דיעזער איזט דיא צייט פֿאָם חרבן בית ראשון ביז חרבן בית שני גענויא אויף 656 יאהרע בערעכנעט. וועגן דער „היילינע לוח“ איי-נע אנדערע בערעכנונג האט, זאָלל ער עס אונס מוחל זיין. — וואס נון דען „יוסיפון“ בעטריפֿפֿט, זאָ איזט גענען אונד פֿיר דיא הייליגקייט אונד ריכטיגקייט דעסזעלבען שאָן פֿיעל געשריעבען וואָרדען. דיא שטרענג וויססענשאפֿטליכע אונד קריטישע געשיכטס-פֿאָרשונג שרייבט היעריבער פֿאָל-גענדעס: „פֿאָר אונגעפֿעהר 900 יאהרען לעבטע אין אי-טאליען דער אונבעקאננטע פֿערפֿאססער דער אונטער דעם נאמען יוסיפון (יוסף בן גוריון) בעקאננטען העבראַישען בעארבייטונג אונד פֿאָרטזעטצונג דעם אלטען יידישען גע-שיכטס-ווערקעס פֿאָן פֿלאוויאוס יאָזעפֿוס (יוסף בן מתתיהו הכהן). דיעזער נייע יוסיפון האט אין זיינען ערצעהלונגען פֿיעל אונריכטיגעס.“ — אינטערעססאנט האבען וויר ניכט דא-נעגען, וועגן מאן דען גאנצען יוסיפון פֿיר הייליג האלט. — דיא עלטערען יידישען „מחברים“ שאָפֿפֿטען איהרע געשיכטס-קוועללען ניכט פֿאָם נייען יוסיפון (דען מאן דעם יוסף בן גוריון צושרייבט), זאָנדערן פֿאָם אלטען יוסיפון דעם יוסף בן מתתיהו הכהן, וועלכער אלס יידישער אַרמעע-פֿיהרער ביים יידיש-ראָמישען קריעגע אין ראָמישע געפֿאנגענשאפֿט געראטהען וואר אונד דא דיא געשיכטע דער יודען געשריע-בען האטטע. — דאס דיא יודען דיעזען יוסף בן מתתיהו הכהן אלס איהרען פֿערעטהער אונד אלס ראָמער-פֿריינד פֿערדאממטען, איזט בעקאננט. — זאָ פֿיעל פֿאָרלייפֿיג צור אנטוואָרט. אים לויפֿע אונזערער ערצעהלונג ווערדען וויר נאך זאָ מאנכעס אויך איבער דיעזען יוסף בן מתתיהו הכהן צו בעריכטען האבען. — איבריגענס טהוט עס אונס וואָהל, זאָלכע בעמערקונגען אונד פֿראגען צו לעזען. וויר וואָללען דיעזע אימממער בעאנטוואָרטען. וויר זינד מיט פֿיעלען תרוצים פֿערזעהען, נור קושיות פֿעהלען אונס.

געשעפֿטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

נעטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואר נעסטערן פֿיעל צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקויף וואר גוט. 10000 מעטרצ׳ וואורדען פֿערקויפֿט.

ווייצען, נייע טהייס- 100 מטרצ׳ 78,5 קילאָ 12·60 נולד. — 100 מטרצ׳ 78, ק׳ 12.60 גול. 200 מטרצ׳ 78. קילאָ 12·60 נולד. 500 מטצ׳ 75.6 קילאָ 12·30 גולד. 300 מטרצ׳ 80. ק׳ 12.50 גול. 400 מטרצ׳ 77.4 ק׳ 12.45 גולד׳ 100 מעטרצר׳ 75,6 קילאָ 12.40 גולד. 100מטרצ׳ 74.5 קילאָ 12,17½ גולד. 100 מעטערצ׳ 78.2 קילאָ 12·32½ גולדען. 300 מטערצ׳ 78. קילאָ 12,55 גולדען. 100 מעטער-צענטנער 78,5 ק׳ 12.45 גול. — 300 מטרצ׳ 78·5 ק׳ 12.45 גול. 200 מטרצ׳ 78.5 ק׳ 12.50 גולד. 100 מטרצ׳ 78 ק׳ 12,60 גולד. (אללעס פער דרייא מאָנאטע.)

קוקורוץ 6.40—6.65 גולד.

ווייצען פער הערבסט 12.40—12.45 גולד.

קוקורוץ באנאטער פער מאי-יוני 1881, 6.92 — 6,65 גולד. —

האפער פער הערבסט 7,17 — 7.20 גולד.

רעפס, קאָהל פער אויגוס.-סעפטעמבער 13⅝— 13⅝ גולדען.

וויענער פרייזע.

וויענער שלאכט-פֿיעהמארקט. דער אויפֿ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פֿיעהמארקטע אם 8-טען .6. מ. בעטרוג 3080 שטיק. דאפֿאָן וואָרען: 1841 אונגארישע, 975 פאָלנישע אונד 264 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 ק׳: אונגארישע מאסט-אָכסען 54—.58 גול׳ פאלנישע 54—.57 גולד. דייטשע 53—58,50 גולדען.

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען שטאטוס-קוואָ-געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס טיכטיגען פֿאָרבעטערס, דער צוגלייך קורא, שוחט ובודק ומוהל. מאטריקען-פֿיהרער זיין מוס, אונד דען קינ-דערן רעליגיאָנס-אונטעררינכט צו ערטהיילען האט, מיט 400 גול. יעהרליכען געהאלטעס אם 1. סעפט. ל. י. צו בעזעטצען. רעפֿלעקטאנטען מאָגען איהרע צייגניססע נעבסט אנגאבע איהרעס אלטערס אונד פֿאמיליענשטאנדעס ביז 20-טען אויגוסט אן געפֿער-טיגטען פֿאָרשטאנד פֿראנקאָ איינזענדען. — צום פראָבע-פֿאָרטראג ווערדען נור בערופֿענע צוגעלאס-טען אונד שפעזען ניר דעם אקצעפטירטען ער-זעטצט.

Béél (Biharer Com.) 1881.

1—2 מאָריץ בערנער, יונ.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען שולע איזט דיא שטעללע איינעס געפריפֿטען לעהרערס מיט דעם יאהרעס-געהאלט פֿאָן 300 גולדען אונד פֿרייער וואָהנונג, פֿאָם 15. אָקטאָבער לויפֿענדען יאהרעס צו בעזעטצען. בעווערבער, דיא דער דייטשען אונד אונגארישען שפראכע אין וואָרט אונד שריפֿט מעכ-טיג זינד, אינד אויך אים העבראַאישען אונטעררינכט ערטהיילען קאָננען, וואָללען איהרע צייגניססע אונד געזוכע לענגסטענס ביז ענדע אויגוסט אן דען גע-מיינדע-פֿאָרשטאנד איינזענדען. אונפֿערהייראטעטע ווערדען בעפֿאָרצוגט.

ביד-סט׳-מיהאלי (קאָמ. סאבאָלטש), 1881.

3—3 דער פֿאָרשטאנד.

שטעללען-געזוך.

אין 24-יעהריגער לעדיגער מאנן, זייט צוואָלף יאהרען ביים מאנופֿאקטור ען דעטאיל-געשעפֿט טהעטיג; זא אויך אין קאָררעשפאָנדענץ אונד איינ-פֿאכער בוכפֿיהרונג פראקטישע קענטניססע בע-זיטצט, מיט פֿאָרציגליכען צייגניססען פֿערזעהען, ווינשט איינען פאָסטען אלס געשעפֿטס-פֿיהרער אין איינעם אָרטהאָדאָקסיש-רעליגיאָזעם הויזע זאָפֿאָרט אנצוטרעטען. — אדרעססע: דאוויד הערמאנן, פֿיר מאניפֿאקטוריסט, בודא-פעסט לודאָנ-גאססע נוממער 3.

שטעללע-געזוך.

איין יונגער מאנן, פֿערהייראטעט, 30 יאהרע אלט, פֿאטער פֿאָן 3 קינדערן, ווינשט דיא שטעללע אין איינער געמיינדע אלס פֿאָרבעטער, שוחט ובודק וקורא אונד מוהל, דער איך דאס נאָטאריאט בע-גלייטען קאנן, פֿאָם 15-טען סעפטעמבער ל׳ י׳ אנ-געפֿאנגען, אנצונעהמען. דיא בעסטען צייגניססע שטעהען איהם צור זייטע. אינדעם דערזעלבע אין דער נעהע פֿאָן פֿינפֿקירכען וואָהנט, ווירדע ער אם ליעבסטען איינען זאלכען פאָסטען ענטוועדער אים שאָמאָדיער, באראניאער קאָמיטאט, אָדער אין סלאַ-וואָניען אנגעהמען, אים ניכט זיינע איטמאָביליען אים איינען שפּאָטטפרייז פֿערקויפֿען צו מיססען. אויך פֿערלאנגען איך איין פראָבע-פֿאָרטראג. קאנן איך רעליגיאָנס-אונטעררינכט ערטהיילען.— בריעפֿע בע-ליעבע מאן צו ריכטען אונטער אדרעססע:

Samuel Braun, Waiszló (Baranya).

אנצייגע.

צווייא קנאבען, וועלבע דיא היעזיגען שולען בעזוכען, ערהאלטען גענען מעסיגע בעלאָהנונג גאנצע פֿערפֿפֿלעגונג ביא איינער זעהר אנשטענ-דיגען יידישען פֿאמיליע. נעהערעס איים געפֿעללינ-קייט ביא העררן מאָריץ בוריאן, מאראָכאנערהויז, בודא-פעסט.

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פֿריכטע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראמם
ווייצען נאָרדאונגאריש׳	74	—.——.—
〃 〃	75	—.——.—
〃 〃	76	—.——.—
〃 〃	77	—.——.—
〃 〃	78	—.——.—
〃 〃	79	—.——.—
〃 〃	80	—.——.—
פעסטער באָדען נייער	—	—.——.—
〃 〃	75	11.70—11.80
〃 〃	76	11.80—11.85
〃 〃	77	11.90—11.95
〃 〃	78	12.——12,10
〃 〃	79	12.15—12.20
〃 〃	80	12 25—12.30
ווייסענבורגער	—	—.——.—
〃 〃	75	11.45—12.05
〃 〃	76	12.05—12.10
〃 〃	77	12 25—12.30
〃 〃	78	12.35—12.40
〃 〃	79	12.45—12.50
〃 〃	80	12.50—12,55
טהייס	75	12.05—12 15
〃 〃	76	12.15—12 20
〃 〃	77	12,35—12.40
〃 〃	78	12.45—12.50
〃 〃	79	12.55—12.60
〃 〃	80	12 60—12.65

פֿריכטע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	72	8 70— 8.50
נערסטע פאלע	62	—.——.—
נערסטע פיטטער	62	6,50— 6.80
האפער	40	7.—— 6.70
קוקורוץ באנאטער	75	6 55— 6.45
אנדערער	73	6.20— 6.45
הירזע	—	—.——.—

		(פער 100 קילאָגר.)
ווייצען	פער אָקטאָבער	11.95
	〃	—.—
	〃	—.—
קוקורוץ	〃	6,92
נערסטע	〃	—.—
האפער	〃 הערבסט	7.17
〃	〃	—.—
רעפס	〃	13.75

באללען-מעהל

		פל.	קר.
נוממער	0	22	—
〃	1	21	40
〃	2	20	80
〃	3	19	80
〃	4	19	20
〃	5	18	40
〃	6	17	60
〃	7	16	60
〃	8	15	80
〃	8½	14	60

(דער באללען צו 100 קילאָגראמם פיס זאק)

שפּיריטוס	פל.	קר.
שפּיריטוס: אלטע פעטראָרע פיקטהעפע	34	75
〃 נייע 〃 קארטאפפעל	34	50

קורז-טאבעללע פֿאָם 9. אויגוסט.

גאָלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער־אשיא	100	—
דוקאטען	5	53
פאָמערייכיש־אונגאַרישעס 8 גולדען גאלד־שטיק (20 פראנקס)	9	34
נאפאלעאנדאר	9	34
דייטשע רייכסבאנקנאטען	57	35
20 מארקשטיקע	11	46
מאסיג־רובעל	1	25

לאָזע.

	פל.	קר.
1854-ער 4פראָצענטיגע שטאאטס־לאָזע	125	—
1860-ער 〃 גאנצע	131	75
דעטטא 〃 האלבע	134	25
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	176	50
דעטטא 〃 50 〃	174	—
ראאב רעגולירונגס־לאָזע	40	—
טירקען־לאָזע	26	75
קרעדיט־לאָזע	182	—
קלאַריי־לאָזע צו 40 גולדען	42	50
דאנוי־דאמפשיפפאהרטס־לאָזע	112	—
אינסבורקער לאָזע	23	50
רודאלפס־לאָזע צו 10 גולדען	16	—
ראַאבער לאָזע 〃 20 〃	20	—
אָפנער לאָזע 〃 40 〃	41	50
פאלפֿי לאָזע 〃 40 〃	42	—
רודולפס־לאָזע 〃 10 〃	20	—
סאלם־לאָזע 〃 40 〃	52	—
וואלדשטיינער לאָזע 〃 20 〃	22	—
סט.־גענואיס לאָזע 〃 40 〃	47	—

לאָזע.

	פל.	קר.
פאנטינאליער לאָזע צו 20 גולדען	25	—
פרייפסטער לאָזע 〃 100 〃	128	50
דעטטא 〃 50 〃	65	50
וואלדשטיינ־לאָזע 〃 20 〃	30	50
ווינדישגרעץ־לאָזע 〃 20 〃	41	—
אונגארישע פרעמיען־לאָזע צו 100 גולד	128	25
פרייסיטאל־לאָזע	115	70
ווינער לאָזע	131	—

ווערטה-פאפיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גאלדרענטע 6%	117	90
דעטטא צו 4 פראצענט	91	32
אונגארישע פאפיער־רענטע	91	50
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	99	75
טעמעשוואר־באנאטער	97	50
זיבענבירגישע	99	—
גאליציש	100	50
בוקאווינער	99	50
אונגארישע אייזענבאהן־אנלעהען	135	—
ווייצענפלוס־אבלאָזונגס־אבלינאציאָנען	98	—
פאנדבריעפע דער אונגארישען באָדען־קרעדיט צו 5 איינהאלב פראצענט	103	25
דער אונגארישען היפאטהעקען־באנק צו 5½ פראצענט	103	25
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדען־קרעדיט־אנשטאלט צו 5 איינהאלב פראצענט	100	—
דער שפארבאנק	98	50
דער נאציאנאלבאנק	173	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1881.— Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

* (דער דריי-שטאאטען-בונד.) וויר האבען אין פאָריגער נוממער בעריטעט קורץ געמעלדעט, דאס דער קאָניג הומבערט פאָן איטאליען אונזערעם מאָנארכען אין אישל אָדער אין גאָדאָללאָ איינען בעזוך אבשטאטטען מאָכטע, איך דיא אנטוואָרט אונזערעם מאָנארכען האבען וויר מיטגעטהיילט, דאס דער בעזוך דעם איטאליענישען קאָניגס, גלייכפיעל אָב אויף עסטערריכישעם געביעטע אין אישל, אָדער אויף אונגארישעם געביעטע אין גאָדאָללאָ, זעהר וויללקאָממען ווערע. דיא פראגער „פאָליטיק" ערהאָלט היעריבער אויס בערלין איין אמטליכעס שרייבען, וועלכעס וויא פאָלגט לויטעט: „עס וואר שאָן לאנגע דיא רעדע דאפאָן, דאס איטאליען דעם דייטש-עסטערריכ-אונגארישען בינדניססע זיך אנשליעסען ווערדע. ביזהער נייגטע איטאליען יעדאָך מעהר נאָך ענגלאנד הין. אונד ווארום? וויל עס נאָך אימער מיט דעם אונגליקליכען געדאנקען זיך טרוג, יענע לאנדשטריכע עסטערייכס, אין וועלכען דיא בעפאָלקערונג איינע איטאליענישע איזט, אן זיך צו רייסען. אין דען לעטצטען וואָכען האט יעדאָך קאָניג הומבערט דיא איבערצייגונג געוואָנגען, דאס דיעזער עראָבערונגס-פלאן אונאויספיהרבאר איזט, דא דייטשלאנד נימער צוגעבען ווירדע, דאס דער בעפריינדעטען עסטערייך-אונגארישען מאָנארכיע אירגענד איין טהייל איהרעס געביעטעס ענטריססען ווערדע. קאָניג הומבערט זיעהט נון זעלבסט איין, דאס עס דען אינטערעססען זיינעס רייכעס בעססער ענטשפּריכט, זיך דעם דייטש-עסטערייך-אונגארישען בינדניססע אנצושליעסען, וואָדורך דער איראָפּעאישע פריעדע איינע נייע פעסטיגונג ערהאלטען ווירדע. מערקווירדיג היעביי איזט, דאס קאָניג הומבערט פאָן איינעם האָכגעשטעללטען שטאאטסמאנן אין דייטשלאנד (פיעללייכט פאָן ביסמארק?) דיא ווייזונג ערהיעלט, זיינע ארמעע צו ריסטען אונד דאנן ערסט דעם דייטש-עסטערייך-אונגארישען בינדניססע בייצוטרעטען! דאס ערשיינט אימערהין זעהר רעטהזעלהאפט. אום זיך איינעם פריעדענס-בינדניססע אנצושליעסען, איזט וואָהל דאָך קיינע געריסטעטע ארמעע נאָטהיג. עס פראגט זיך דאהער, אָב הומבערט ניכט ביי זיינעם אנשלוססע אן דאס דייטש-עסטערייכישע בינדניס דורך זיינע „געריסטעטע ארמעע" בלאָס צייגען וויל, דאס זיין בייטריטט צום דייטש-עסטערייך-אונגארישען בינדניססע זעהר וויכטיג איזט. דייטשלאנד, עסטערייך-אונגארן אונד איטאליען ווערדען אלזאָ האָפפענטליך באלד איינען דריי-שטאאטען-בונד בילדען. געגען ווען דיעזער בונד געריכטעט זיין ווירד? עטווא געגען רוסלאנד? געווים געגען יעדען, דער עס וואגען זאָללטע, דען פריעדען איראָפּא'ס צו שטאָרען. וויר פירכטען איינע זאָלכע שטאָרונג זייטענס רומעניענס אונד רוסלאנדס. דייטשלאנד דאגעגען פירכטעט איינע זאָלכע שטאָרונג זייטענס פראנקרייכס. וויר מיססען דאהער דיעזען דריי-שטאאטען-בונד, וועגן ער ווירקליך באלד צו שטאנדע קאָממט, מיט פריידען בעגריססען, דא דערזעלבע גאַנץ געאייגנעט איזט, דען איראָפּאישען פריעדען פיר לענגערע צייט צו זיכערן.

* (איין „קדוש השם".) אויס זאָמבאָר ווירד פאָם 9-טען דיעזעס בעריכטעט: איין פראָדוקטענהענדלער-אגענט אויס שלעזיען, נאמענס קארל קאָוואטש, פערלאָר היייטע היער זיינע בריעפטאשע מיט 800 גילדען. עס וואר דיעס זיין גאנצעס פערמאָגען. דער אונגליקליכע וואר נאהע דער פערצווייפלונג. אימטערהערענד גינג ער אויף דער שטראססע הערום, אום נאָך זיינער בריעפטאשע צו זוכען. פּלאָטצליך טראט איין יודע אויף איהן צו מיט דען וואָרטען: „ווארום רינגען זיא דענן זאָ דיא הענדע? ווארום ווייגען זיא?" — דער אונגליקליכע טהיילטע נון דעם פראגענדען מיט, דאס ער זאָבען זיינע בריעפטאשע, דיא זיין גאנצעס פערמאָגען ענטהיעלט, פערלאָרען האבע. דער מאנן ערקונדיגטע זיך ביי דעם פערלוסט-טרעגער, וויא דענן דיא בריעפטאשע אויסגעזעהען? אלס דער פערלוסטטרעגער איהם היערויף גענויע אנטוואָרט ערטהיילטע, צאָג דער מאנן איינע בריעפטאשע הערפאָר, איבערגאב זיא דעם האלבפערצווייפעלטען קאָוואטש מיט דען וואָרטען: „בערוהיגען זיא זיך, היער האבען זיא איהרע האבע צוריק!"

* (ניכט איינמאל רומענישען באָדען בעריהרען!) אויס אָדעססא ווירד פאָם 10-טען דיעזעס טעלעגראפירט: „אין פאָלגע דער בלוטיגען יודענפערפאָלגונגען האבען צאהלרייכע היעזיגע יודען צור אויסוואנדערונג אויס רוסלאנד זיך ענטשלאָססען. זיא וואָללטען איהרע רייזע איבער רומעניען נעהמען, דאָך אן דער גרענצע וואָללטע מאן איהנען דיא פּאססע ניכט „וויזירען" אונד קיין רומענישעס געביעט בעטרעטען לאססען, דא דיא רומענישע קאמער בעשלאָססען האטטע, דיא גרענצען צו איבערוואכען, דאמיט דאס לאנד ניכט פאָן אויסוואנדערנדען רוסישען יודען איבערפלוטהעט ווערדע!" — דאס איזט וואָהל דאָך דיא גראָססטע הערצלאָזיגקייט. דיא אונגליקליכען רוסישען יודען וואָללען יא גאר ניכט אין רומעניען זיך ניעדערלאססען, זאָנדערן איבער רומעניען איהרע וואנדערונג פאָרטזעטצען. אונד אויך דאס וויל מאן איהנען ניכט געשטאטטען. דיא רוסישען יודען דירפען איבערהויפּט דען רומענישען באָדען ניכט בעריהרען. צור צייט דעם משה רבינו האט „אדום" זאָ זיין געביעט אבגעשפּערט, דאס דיא יודען ניכט דורך דאסזעלבע איהרע וואנדערונג פאָרטזעטצען קאָננטען, אבגלייך דיא יודען זעלבסט דאס „וואססער" מיט געלד בעצאהלען וואָללטען. דיא ראָהייט דעם אלטען „אדום" ערבליקען וויר נון אין דעם נייגעבאקענען קאָניגטהומע רומעניען.

*(אוים נאָטה פאלשמינצער.) אויס אונגוואר ווירד דען היעזיגען בלעטטערן בעריכטעט: „זייט איינער צייט בעפינדען זיך אין אונגוואר אונד אומגעגענד פאלשע זילבער-מינצען, נאמענטליך פאלשע גולדען-שטיקע אים אומלויפע. ניעמאנד וואוסטע, ווער דיעזע פאלשען מינצען פאבריצירע. אם 1-טען אויגוסט ערהיעלט יעדאָך דאס אונגוואַרער בעצירקס-געריכט דיא אנצייגע דאס אין יודישער איינוואָהנער אויס דעם בענאכבארטען אָרטע האָרניאָ, נאמענס מאָריץ עלאָוויטש, שאָן פאָר לענגערער צייט אויס וועין זאָגענאנטע „שטאהל-טיפען" קאָמען ליעס, וואָמיט דיא אימשריפט אויף דען מינצען געפּרעגט ווירד. אויך דאס ערפוהר מאן, דאס מאָריץ עלאָוויטש איינע מישונג פאָן בליי אונד קופפער איינגעקויפט האטטע. דער פערדאכט לאג נון נאהע, דאס עלאָוויטש דער פערפערטיגער דער אים אומלויפע זיך בעפינדענדען פאלשען מינצען זייא. דער שטאדט-הויפּטמאנן פאָן אונגוואר בעגאב זיך זאָגלייך נאך האָרניאָ, וואָ ער דעם נאכטס אנלאנגטע. נאך לענגערעם פאָכען וואורדע איהם ביי מאָריץ עלאָוויטש, דער מיטזאמט זיינער פרויא נאך וואך וואר, געאָפפנעט. דאס עהע-פּאאר געריעטה אין גראָססע אנגסט אונד לייגנעטע, זיך יע מיט דער פאלשמינצעריי בעפאססט צו האבען. אללעין ביי דער הויזדורכזוכונג וואורדען אללע אפּפּאראטע אונד ווערקצייגע צור פאבריצירונג פאָן פאלשמינצען פאָרגעפינדען, וויא אויך איינע קליינע שאכטעל מיט נאָך איינפערטיגען גולדען-שטיקען. יעטצט קאָננטע מאָריץ עלאָוויטש זיינע טהאט ניכט מעהר לייגנען, זאָ שטעללטע ער אין אברעדע, מיטשולדיגע צו האבען. ער זאגטע ביים פערהאָרע: „איך האבע נור אייניגע גולדען-שטיקע פערפערטיגט, אבער איך דיעזע אונטער דער בריקע פערבאָרגען, דא איך דען מוטה ניכט האטטע, זעלבע אויסצוגעבען. יעמאנד מאג דיעזעלבען איפגעפינדען אונד אין אומלויף געזעטצט האבען." — אויף דיא פראגע, ווארום ער זיך צו איינעם זאָלך' שווערען פערברעכען הינרייסען ליעס, ערווידערטע דער אונגליקליכע: „איינע צווייטאליגע פייערברונסט האט מיין גאנצעס פערמאָגען פערניכטעט. איך האטטע מעהר פיר מיינע פרויא אונד פיר קליינע קינדער קיינען ביססען בראָד. דיא איסערסטע נאָטה טריעב מיך צו

געלענט — אונד דא קאָנן זיך יעדער דענקען: וועגן איך נור דען זינן דעס געזעטצעס ערפאססע, זאָ ברויכע איך דאס געזעטץ זעלבער ניכט צו בעאכטען. יעדע דעראַרטיגע דייטעלייא ערשיטטערט דען פעסטען גרונד דעס געזעטצעס. וועגן דיא געזעטצע ניכטס אנדערעס זינד, אלס איינקליידונגען פילאָזאָפישער געדאנקען, וועגן צום ביישפיעל דיא בעשניידונג נור דיא בעשרענקונג דער ליידענשאפטען בעדייטעט, זאָ געניגט עס יא, דיעזע געדאנקען זיך נור אנצואייגנען, זיא בלאָס צו וויססען, אָהנע זיא אויך טהאטזעכליך צו איבען."

„„אבער מיין גראָס-פאטער וואר איין שטרענג רעליגיאָזער מאנן, (זאגטע פילאָ) איך וויססטע ניכט, דאס ער יע איין יודישעס געזעטץ איבערטרעטען העטטע.""

„וואָהל וואהר; ער זעלבער וואר שטרענג רעליגיאָז, אבער זיינע אנהענגער פאָלגטען ניכט זיינען טהאטען, זאָנדערן נור זיינען געדאנקען. זאָ צום ביישפיעל געניגטע איהם דער קלארע זינן אונזערער היילגען שריפט איבער דיא שאָפּפונג ניכט; ער קאָנגטע עס ניכט בעגרייפען, וויא פאָן איינעם איבערזינגליכען, ענדלאָזען גאָטטע איינע זיננליכע אונד בעשרענקטע וועלט געשאפפען ווערדען קאָננטע; ער זוכטע דאהער דיא זאכע זאָ צו ערקלערען, דאס גאָטט פאָן זיינער אונענדליכקייט דאס שאָפּפערישע וואָרט, וועלכעס ער „לאָגאָס" הייסט, אויסשטראהלטע, אונד דיעזער „לאָגאָס", נעמליך דאס „וואָרט", דער „גאָטטליכע געדאנקע" טראט אלס אויספלוס גאָטטעס וועלטשאָפּפעריש מיט דער וועלט אין פערבינדונג, אונד איזט דער וואהרע פערמיטטלער צווישען גאָטט אונד דער וועלט. אין זיינער פעראיררונג נאנגטע ער דיעזען „לאָגאָס" ניכט בלאָס דאס שאָפּפערישע וואָרט גאָטטעס, זאָנדערן נאנגטע איהן זינגבילדליך אויך דען „זאָהן גאָטטעס". ער האטטע זיכער דיעזען אויסדרוק אין איינעם עדלען אונד האָהערען זיננע געמיינט, אבער דיעזער אויסדרוק בראכטע איינען שרעקליכען אירטהום הערפאָר. דיא אנהענגער דעס „נוצרי" האבען דיעזעס פאללען-געלאססענע וואָרט דיינעס גראָס-פאטערס אויפגענאָממען אונד איינען געוואָהנליכען מענשען אלס דען זאָהן גאָטטעס בעצייכנעט. דאדורך איזט אלזאָ אונגליקליכערווייזע דער נייע גלויבע ענטשטאנדען. צווישענס איזט דורך דאס פילאָזאָפירען אונד דורך דיא געהיימניספאָללען דייטעלייען דיינעס גראָס-פאטערס איינע בעזאָנדער'ן ארט פילאָזאָפישער געהיים-לעהרע ענטשטאנדען, וועלכע אונזערע רעליגיאָן זעהר שעדיגט. דיא אנהענגער דיעזער נייען פילאָזאָפישען געהיימלעהרע זאגען, דאס נור דיא „ערקענטניס" דאס האָכסטע זייא, זאָנסט אבער איזט אללעס איידישע טרייבען דער מענשען גלייכגילטיג. נור אין דער געדאנקען-וועלט גיבט עס גוטע אונד שלעכטע געדאנקען, אבער אין דען זיטטען גיבט עס קיינע גוטען אונד באָזען זיטטען. דעסהאלב ערלויבען זיך דיעזע אללע אונזיטטליכקייטען אונד אללע אונקיישהייטען, לעבען זאָגאר אין בלוטשאנדע אונד אין געמיינשאפט דער פרויען. — נון, דיעזער אלעקסאנדער טיבעריאוס איזט עבענפאללס דורך דיא שריפטען דיינעס גראָס-פאטערס פערלייטעט וואָרדען; ער פערוואירפט ניכט נור דיא יודישען געזעטצע, זאָנדערן פערוואירפט אויך יעדע מאָראל אונד זיטטליכקייט, אונד דא ער מיט זאָלכעם לאסטער איננערהאלב דעס יודענטהומס ניכט עקסיסטירען קאָנגטע, טראט ער צום היידענטהומע איבער, וואָ אללען אונזיטטליכקייטען טהיר אונד טהאָר אָפפען שטעהען. אונטער דעם דעקמאנטעל איינעם האָהען פריעסטערס דעם נאָטצען-טעמפעלס קאָנן ער זיין אונזיטטליכעס טרייבען אם בעסטען בעוועקשטעלליגען. ער ווירד פאָם פאָלקע פיר איינען צייבערער געהאלטען אונד דעסהאלב אויך געפירכטעט. מאן וואגט איהם ניכט נאהע צו טרעטען, וועסהאלב ער פאָר יעדער ענטדעקונג זיינעס לאסטערס געשיטצט איזט."

יעטצט וואר נון דער זאָנדערבארע אלעקסאנדער טיבעריאוס זאמט זיינעם „בעגלייטער" דען ביידען גאנץ נאהע געקאָממען; ער מוס שאָן צימליך אלט געוועזען זיין, אונד דאָך זאה ער נאָך איינעם מאנגע פאָן 40 יאהרען עהנליך. — זיינע גראָסען אויגען, דונקעל וויא דיא פינסטערע נאכט, ריכטעטען זיך יעטצט אויף דיא ביידען פריינדע, דרוזוס אונד פילאָ.

„דרוזוס; (שפּראך יעטצט אלעקסאנדער) ווייסט דוא, דאס דוא היער אויך איינע פערוואנדטע האסט? דוא מיידעסט מיך זייט לעטצטערער צייט, אונד איך קאָננטע דיר דאהער ניכט דיא פראָהע קונדע ברינגען, דאס דוא היער איינע היבשע אנפערוואנדטע האסט!"

„דאס ווייס איך (זאגטע דרוזוס), דאס היער אין פּאָמפּעי אגריפּפּא .III זאמט פרויא אונד זיינער שאָנען טאָכטער וואָהנט."

„דוא האסט אבער אויך נאָך איינע צווייטע אנפערוואנדטע היער צו בעקאָממען; (זאגטע אלעקסאנדער) — זיא הייסט דאָריס אונד איזט דיא טאָכטער פאָן אלעקסאנדער אונד זיינער פרויא גלאפירא."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

זעממטליכע יידישע הייזער ניעדערגעבראננט. פֿאַל-
לע צוויא טאגע וואורדען דיא יודען בערויבט אונד
געמארטערט. איבער 36 וואורדען פֿערוואונדעט.
אויסערדעם איזט אין 25 אומליעגענדען דאָרפֿערן
צור זעלבען צייט דאס זעממטליכע פֿערמאָגען דער
יודען צערשטאָרט וואָרדען. דיא שטאדט טשערני-
גאָוו וואורדע אן צוויא שטעללען אין בראנד גע-
שטעקט. וועהרענד דער יודען-פֿערפֿאָלגונג אין
ניעשהין וואורדען 4 מאנן געטאָדטעט.

איבער דיא יודען-העטצע אין פּאָממערן ברינגט
דאס הייטיגע „נ״ע פּעסטער שורנאל“ נאָך פֿאָל-
גענדע בעריכטע : „ניכט נור אין שיעבעלביין, זאָנ-
דערן אויך אין אנדערען אָרטען האבען יודען-קרא-
וואללע שטאטטגעפֿונדען. אים אָרטע קוניטץ הא-
בען אם אבענד דעם 6-טען אויגוסט זאָלכע יודען-
קראוואללע שטאטטגעפֿונדען, דאס 18 שאנדארמען
זיך אומזאָנסט בעמיהטען, דיא אָרדנונג הערצו-
שטעללען.- איים דער שטאדט רוממעלסבורג (אין
פּאָממערן) ווירד בעריכטעט : דאָננערסטאג אבענד
האבען אויף דעם מארקטע גראָסע קראוואללע
שטאטטגעפֿונדען. איינע מענגע פֿאָן 80 ביז 100 פּער-
זאָנען שטירמטע דיא וואָהנונג דעם יידישען קויפֿ-
מאננעס מענדעלסזאָהן אונד פֿערזוכטע אין דער-
זעלבען אללעס צו פֿערניכטען. גגען דיא געשלאָס-
סענען פֿענסטער-לאָדען וואורדע מיט שטיינען באָמ-
בארדירט. דאסזעלבע באָזע פֿערפֿאהרען געשאה
אויך גגען דיא וואָהנונגען אנדערער יידישען קויפֿ-
לייטע. נאך איפֿריגעם בעמיהען קאָננטע דיא פּאָ-
ליציא דיא רוהע הערשטעללען. אבער שאָן אם
צווייטען אבענד וויעדערהאָלטען זיך דיא קראוואל-
לע, אונד דיא פּאָליציא מוסטע נ״ע אנשטרענגונגען
מאכען, אים דאס רויב-געזינדעל אויסאיינאנדער
צו טרייבען. עס ווערדען צאהלרייכע פֿערהאפֿ-
טונגען פֿאָרגענאָממען. אונטער אנדערען וואורדע
איין הויפּט-רעדעלספֿיהרער, איין קאָללעגע דעם
יודען-העטצערס היניריך, פֿערהאפֿטעט. דערזעלבע
ליעס נעמליך אים נאמען דעם אנטי-סעמיטען-קאָ-
מיטעס איינען אויפֿרוף אן דיא בעפֿאָלקערונג היג-
טער-פּאָממערנס ערגעהען, אין וועלכעם זיא אויפֿ-
געפֿאָדערט ווירד, דיא יודען הינויסצויאגען אונד
זיא ביז נאך פּאלעסטינא צו טרייבען.

פּערשיעדענע נייאינקייטען.

* (איינע יידישע דעפּוטא-
ציאָן צור בעגריסונג אונזע-
רעס מאָנארכען.) אם 10-טען דיעזעס
טראַף זיינע מאיעסטעט קאיזער-קאָניג פֿראנץ יאָ-
זעף אין האָהענמעס (טיראָל) איין, וואָ געגענווערטיג
אויך איינע בעדייטענדע יידישע געמיינדע עקסיס-
טירט. אים באהנ-האָפֿע וואורדע זיינע מאיעסטעט
פֿאָן דער שטאדט-בעהאָרדע, דער גייסטליכקייט
אונד איינער דעפּוטאציאָן דער יידישען געמיינדע, מיט
דעם פֿאָרשטעהער הערדן ראָזענטהאל אונד דעם
ראבביניר הערדן דר׳ גוטמאנן אן דער שפּיטצע,
פֿייערליך עמפּפֿאנגען. זיינע מאיעסטעט ריכטעטע
אן אללע דעפּוטאציאָנען זעהר פֿריינדליכע וואָרטע.
דער הערר ראבבינער זאגטע אין זיינער בעגריי-
סונגס-אנשפּראכע אונטער אנדערעם : „וויר יודען
אין טיראָל זינד דער האָהען גנאדע איערער מא-
יעסטעט צו דאָפּפּעלטעם דאנקע פֿערפֿפֿליכטעט.
יאהרהונדערטע הינדורך דורפֿטען אין טיראָל קיינע
יודען וואָהנען. אבער דיא ערלייכטעטען מאָנארכען
עסטערייכס וואָרען זייט יע בעשטרעבט, איהרען
יידישען אונטערטהאנען איינע רוהיגע צופֿלוכטס-
שטעטטע צו זיכערן. אונד דיא יודען טיראָלס וויס-
סען דיעזע האָהע גנאדע אויך פֿאָללקאָממען צו
ווירדיגען. עס געררייכט איהנען איממער צור גראָס-
טען פֿריידע, איהרער טרייע אונד איהרער אנהענג-
ליכקייט פֿיר דאס אללערהאָכסטע הערשערהויז
אויסדרוק געבען צו קאָננען אונד צור פֿעסטיגונג
דעם שטאאטעס נאך בעסטען קרעפֿטען בייצוטרא-
גען. דיא יודען דער גאנצען מאָנארכיע ערבלטען
עס אלס הייליגע פּפֿליכט, פֿיר דאס וואָהל דעם
מאָנארכען אונד אללער מיטגליעדער דעם הערר-
שערהייזעס איהרע געבעטע צום הימעל צו ריכ-
טען ; דיא יודען טיראָלס טהיען דיעס מיט אום זאָ
גראָסערער אינניגקייט, אלס זיא עס נור דער גנאדע
דעם מאָנארכען צו פֿערדאנקען האבען, וועננ זיא
אויף טיראָלישעם געביעטע איינע זיכערע צופֿלוכט,
רוהע אונד שוטץ געפֿונדען האבען !“ זיינע מאיעס-
טעט ערווידערטע היערויף : „דיא טרייע אונד אנ-
הענגליכקייט דער יודען טיראָלס זינד מיר בעקאננט.
עס פֿרייעט מיך, דען אויסדרוק דיעזער טרייען גע-
זיננונג מיינער יידישען אונטערטהאנען אין דיעזעם
לאנדע אוים דעם מונדע איהרעס רעליגיאָזען אָבער-
הויפּטעס, אוים דעם מונדע דעם ראבבינערס, צו
האָרען. זיא קאָננען איהרע גלויבענס-גענאָססען
מיינער קאיזערליכען הולד פֿערזיכערן !“ זיינע מא-
יעסטעט ווענדעטע זיך היערויף אן איינען פֿאָלל-
קאָממען ערבלינדעטען גייסטליכען אוים איינעם
דאָרפֿע, דער דריא שטונדען וועגס געפֿאהרען וואר,
אום ביים עמפּפֿאנגע זיינער מאיעסטעט צוגעגען צו
זיין, אָבגלייך ער ניכט מעהר דאס גליק האטי דען
געליעבטען מאָנארכען צו זעהען. דער האָכהערצי-
גע מאָנארך שפּראך דען בלינדען גייסטליכען זעהר
פֿריינדליך אן, ערקונדיגטע זיך איבער דעססען פֿער-
העלטניססע, אונד אָב איהם דענן ניכט מעהר צו
העלפֿען זייא. דער אלטע מאנן דאנקטע, צו טהרע-
נען גערירט, פֿיר דיא פֿריינדליכען וואָרטע דעם
עדלען הערשערס. דער מאָנארך רייכטע איהם
צום אבשיעדע דיא האנד, וואָרויף דיא פֿאהרט נאך
דען שטעדטען האנקוייל, פֿעלדקירך אונד בלודעניץ
פֿאָרטגעזעטצט וואורדע.

* (דאס שיטצען-פֿעסט אין
דער שווייץ אונד דיא יודען.)
אין דער שווייץ וואורדע דיעזער טאגע איין גראָס-
ארטיגעם „שיטצען-פֿעסט“ געפֿייערט. אוים אללען
לענדערן קאמען נעמליך יענע צוזאממען, דיא אם
בעסטען מיט „פּיסטאָלע אונד פֿלינטע“, מיט אל-
לערלייא שיעס-געוועהר אומצוגעהען וויססען, אום
איהרע קונסט צו צייגען אונד איין פֿערברידערונגס-
פֿעסט אללער שיטצען, צו פֿייערן. דער פּרעזידענט
דער פֿערזאממלונג, הערר ביכאָנעטט, היעלט ביי
דיעזער געלעגענהייט איינע אינטערעססאנטע רעדע,
אין וועלכער ער אונטער אנדערם אויך פֿאָלגענדעס
זאגטע : „מיינע ברידער ! וויר זינד אללע מייסטער
אין דער האנדהאבונג דער שיעס-געוועהרע. אללע
זינד וויר דא, אום נאָטהיגען-פֿאללס אונזער פֿאטער-
לאנד מיט דער וואפֿפֿע אין דער האנד צו פֿער-
טהיידיגען. אבער איינעם דירפֿען וויר ניכט פֿערגעס-
סען : וויר דירפֿען נעמליך אונזערע וואפֿפֿען ניע גע-
גען אונזערע מיטבירגער געברויכען, גלייכפֿיעל
וועלכער נאציאָנאליטעט אָדער קאָנפֿעססיאָן איממער
זיא אויך אנגעהאָרען. וויא אָפֿט ווירד פֿאָן פֿריי-
הייט אונד גלייכהייט, וויא אָפֿט פֿאָן דער ליעבע
דעם נעבענ-מענשען געשפּראָכען. אבער אללי
דיעס זינד בלאָס לעערע פֿראזען, מיט דענען וויר
אונס אָפֿט זעלבסט טיישען. בליקען וויר דאָך נאך
דייטשלאנד, בליקען וויר נאך רוסלאנד, בליקען
וויר נאך רומעניען — אונד וויר ווערדען זעהען, וויא
דיא כריסטען איהרע יידישען מיטבירגער איבער-
פֿאללען, זיא אויסרייבען אונד ערמאָרדען ! איזט
דאס פֿרייהייט ? איזט דאס בירגערליכע גלייכ-
הייט ? איזט דאס נעכסטענ-ליעבע ? ווירד זאָ עט-
וואס פֿאָן דער כריסטליכען רעליגיאָן געבאָטען ?
מיינע ברידער ! הייליגען וויר אונזערע וואפֿפֿען דער
פֿערטהיידיגונג דעם פֿאטערלאנדעס ! אלליין דיע-
זעם ערהאבענע ציעל ווערדען וויר נור דאנן ער-
רייכען, וועננ וויר אונזערע וואפֿפֿען ניכט דורך דאס
בלוט אונזערער אונשולדיגען מיטבירגער בעפֿלע-
קען ! מאָגע עס אין אונזערער מיטטע ניע איינען
זאָלך׳ טריילאָזען מענשען געבען, דער זיינע וואפֿ-
פֿען גגען איינען בירגער מיסברויכט, וויל דיעזער
צופֿעלליג יודע איזט ! נור אין דיעזעם פֿאללע ווירד
גאָטטעס זעגען אויף אונזערען וואפֿפֿען רוהען, דאס
וויר שטעטס אים שטאנדע זיין ווערדען, מיט דערען
הילפֿע דיא ווירקליכע פֿרייהייט אונד גלייכהייט צו
פֿערטהיידיגען !“— דיעזע רעדע וואורדע פֿאָן אללען
זייטען מיט בייפֿאלל איפֿגענאָממען.

פֿאָלליעטאָן.

אוים איינער אונטערגאנגענען וועלט.

(4-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„עס איזט איין שענדליכעס געזעטץ, (ריעפֿען דיא ליי-
טע ווייטער) וועלכעס אונס פֿערביעטעט, אונזערע איינענען
שקלאווען דען ווילדען טהיערען פֿאָרצו-ווערפֿען. עס איזט
איינע פֿערלעטצונג דעם בעזיטצעס. וועננ וויר איבער אונ-
זער אייגענטהום, איבער אונזערע שקלאווען, ניכט מעהר
נאך פֿרייעם וויללען שאלטען דירפֿען — אונד אויסערדעם
קאָממט דאס ארמע פֿאָלק אום זאָ איין שאָנעס פֿערגניגען!
וויא גערנע זיעהט דאס פֿאָלק איינען טיכטיגען קאמפּף
צווישען איינעם מענשען אונד איינעם לאָווען ! אונד דיע-
זעם אונשולדיגע פֿערגניגען דאַרף עס ניכט מעהר געניעסען,
ווייטערעם טיטוס קאיזער פֿאָן ראָם איזט !“

„שטילל ! (ריעף דער ריכטער) טיטוס איזט איין גו-
טער קאיזער, מיר געפֿאללען דיעזע ווילדען שוישפּיעלע
וואָהל, זאָ לאנגע דאס טהיער מיט דעם טהיערע קעמפּפֿט:
אבער וועננ איין מענש, איין מאנן מיט פֿלייש אונד בלוט,
וויא וויר, גלייכגילטיג אין דאס לאָווען-הויז געטריעבען אונד
איהם גליער פֿיר גליער אבגעריססען ווירד, זאָ איזט דיע-
זער אנבליק מיר צו שרעקליך. מיר בעניננט עס צו שווינ-
דעלן, דער אטהעם שטאָקט מיר, אונד עס טרייבט מיך הי-
נאב צו איילען, אום דען אונגליקליכען מענשען פֿאָר דעם
ראכען דעם לאָווען צו רעטטען.“

„דוא האסט איין ווייכערעס הערץ אלס איין וייב,
ריכטער ! (ריעפֿען דיא לייטע) געראדע אונזערע ווייבער
זעהען דיעזע טהיער-קעמפּפֿע אם ליעבסטען. ריכטער ! דא
דיא שאָנען טהיערע שאָן היער זינד, מוסט דוא אויף יעדען
פֿאלל יעמאנדען צו מאָרע פֿעראורטהיילען, דאמיט ער דעם
טהיערע פֿאָרגעוואָרפֿען ווערדען קאָננע.“

איין אבערמאליגעס פֿירכטערליכעס געבריללל דעם
לאָווען ערשרעקטע דיא פֿיעלען צושויער, וואָרויף דיעזעס
געשפּרעך אויף איינינע מינוטען אונטערבראָכען וואורדע.

דרוזוס אונד פֿילאָ צאָגען זיך צוריק, אום זיך נאך
דער שטאדט צוריקצובעגעבען. „איך וויים ניכט (זאגטע
דרוזוס), וואָרום איך יעטצט אן אללען גליעדערן ציטטערע.
איך האבע שאָן פֿיעלע ווילדע טהיערע געזעהען, אבער וויא
איך דען וויט אויפֿגעריססענען ראכען דיעזעס פֿורכטבארען
לאָווען ערבליקטע, קאם עס מיר פֿאָר, אלס ווערע איך זעל-
בער צום פֿראסע פֿיר דיעזען לאָווען בעשטיממט !“

קוים האטטע דרוזוס דיא זאָנדערבארע אהנונג אויס-
געשפּראָכען, אלס זיא איין איינגעטהימליכעס געלעכטער
אונד געקיכער הינטער זיך האָרטען ! זיא זאהען זיך אום,
אונד ערבליקטען וויעדער דיא אלטע העקסע, וועלכע איה-
נען אין הייזעריגער שטימע צוגערופֿען : „זאָלכע צוויא גוט
געמעסטעטע אונד אויסגעפֿיטטערטע יונגע לייטע ווערען
אויך קיין שלעכטעס פֿרעססען פֿיר איינע זאָלכע בעסטיע,
פֿיר איינען זאָלכען לאָווען !“

אָהנע זיך וויעדער אום דאס געשפּרעך דיעזער העק-
סע צו קיממערן, זעטצטען דיא ביידען וויטער איהרען ריק-
וועג אין דיא שטאדט פֿאָרט.—

נון ערבליקטע דרוזוס פֿאָן דער פֿערנע איינען מאנן
איהנען ענטגעגענקאָממען, אונד זאגטע דאנן צו זיינעם פֿריינ-
דע פֿילאָ : „וויר האבען הייטע איינען רעכט באָזען טאג,
נאך איינער בעגעגנונג מיט דער אונגליקס-פֿערקינדערען
העקסע אונד מיט דען ווילדען טהיערען בעגעגנען וויר יעטצט
וויעדער דעם באָזען העקסען-מייסטער.“

„עס איזט אלעקסאנדער טיבעריאוס, דער אונס דא
מיט זיינעם „בעגליישער“ ענטגעגענקאָממט (זאגטע פֿילאָ).
וואס דער היער זוכט, וויים איך ווירקליך ניכט.“

„ער איזט האָהע-פּריעסטער דעם היידנישען טעמ-
פּעלס (זאגטע דרוזוס) ; ער וויל פֿיעללייכט דיא ווילדען
טהיערע זיינעם היידנישען גאָטצענ-טעמפּעל ווייהען, ויעהסט
דוא, מיין ליעבער פֿילאָ, דיינעם גראָס-פֿאטער פֿילאָ
האבען וויר זאָ מאנכעס אונגליק צו פֿערדאנקען. דיין פֿילאָ-
זאָפֿישער גראָס-פֿאטער האט עס וואָהל מיט דעם יודענ-
טהומע גוט געמיינט ; ער וואָללטע דיא געלעהרטען גריעכי-
שען היידען פֿיר׳ס יודענטהום געווינגען, אונד ווינשטע דא-
הער דיא גריעכישע פֿילאָזאָפֿיע מיט דען לעהרען דעם יו-
דענטהומס אין איינקלאנג צו ברינגען. ער וואָללטע דיא
גאנצע פֿילאָזאָפֿיע אין דיא „תורה“ היניינטראגען, וועס-
האלב ער זאָ פֿיעלע „פסוקים“ פֿערדרעהטע אונד איהנען
דורך קלינגעלייען אונד דייטעלייען איינען גאנץ אנדערען
זינן געגעבען. ער גלויבטע, אין דען איינפֿאכסטען אונד
קלאָרסטען וואָרטען דער הייליגען שריפֿט נור בילדליכע
דארשטעללונגען איינער האָהערע פֿילאָזאָפֿיע צו ענטדע-
קען. ער נאהם פֿיעלע ביבעל-שטעללען נור זיננבילדליך
אונד בעטראכטעטע זיא אלס גלייכניססע. זאָ צום ביישפּיעל
בעדייטעט נאך זיינער אויסלעגונג אברהם אבינו ניכט דיא
ערהאבענע פּערזאָן, וועלכע צוערסט דער וועלט דיא וואה-
רע גאָטטעס-ערקעננטניס פֿערקינדעטע, זאָנדערן גילט איהם
אלס זיננבילד דעם „אייפֿריגען זיננעס“. זאָ האט ער אויך
דעם „שבת“ איינע גאנץ נייע פֿילאָזאָפֿישע בעדייטונג ביי-